

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: FALKENBERG Berättat av: Carl Gustaf Hellman
 Uppteckningsår: 1941 Född år 2 i _____

Julen.	s. 1, 4
Tur och otur.	s. 1.
Medel mot mörkrädsla.	s. 1.
Vit fjäril bådär bröllop.	s. 2.
Regn på bröllopsdagen.	s. 2.
Göken.	s. 2.
Ge pengar till kyrkan.	s. 2.
Pengar till kocken.	s. 2.
Julbrödet.	s. 3.
Pingstaftön.	s. 3.
Linfrö runt gården.	s. 3.
Långfredagsris.	s. 3.
Fastan.	s. 3, 5.
Staffansritt.	s. 4.
Kyndelsmässa - Lilla jul.	s. 4.
Lutfisken.	s. 4.
Björksaft.	s. 6.
Påsk.	s. 6.
Tröskning.	s. 6.
Rökning - vesselblåsta kreatur.	s. 6.
Knutagubbar.	s. 7.
Trettondagen.	s. 8.
Midsommar.	s. 9.
Majstänger.	s. 10-14.
Bröllop.	s. 15.
Barndop.	s. 15.
Brudgåvor.	s. 16.
Ystegillan.	s. 17.

Skriv endast på denna sida!

ACC. Nr.

7716 : 1

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Falkenberg Berättat av: Hellman J:or
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen.

Om julen skulle spinnrockarna gömmas undan. De togos sedan fram dagen efter Knut. Ingenting fick gå runt under julen utom hjulen på prostens vagn.

I Vessige hade de förr julkronor av svinborst och färgat papper/rött och grönt/. Kors på dörrposten.

Förr brukade man rita kors på dörrposten, när en person som inte varit i huset på länge, första gången på året kom dit /berättat av Augusta Dahlquist i Vessige/.

Tur och otur.

Det är otur att möta en gumma men tur att möta en ung, grann karl, allra helst om han åker med hästskjuts.

Om en katt springer över vägen från vänster till höger betyder det otur. Springer han från det "rätta hållet", d.v.s. från höger till vänster, betyder det tur.

Om man slog sönder en spegel, skulle det bli otur i sju år.

Om man fann en syrénblossa med fem kronblad, skulle man äta upp den och önska sig något, som då säkert slog in.

Om man var sönning och det då kom någon på besök, så sades den besökande skola bli rik./enl. Augusta Dahlquist, 1930/.

Om man

Medel mot mörkrädsla.

Om man biter i köttet på ett nyslaktat djur där muskelryckningar finnas, så skulle man inte bli mörkrädd.

Där ort ej anges avses byarna runt omkring Falkenberg, framför allt Alfshög och Vessige.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7716:2.

Landskap: Hal land Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
~~Socken:~~ Falkenberg Berättat av: Hellman J:or
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Båda bröllop.m.m.

Om den första fjäriln man ser på våren är vit, bådar det bröllop.

Regn på bröllopsdagen betyder rikedom.

För att få reda på var den älskade bor skall man pressa saften i ett grässtrå uppåt. Kärasten bor åt det håll åt vilket droppen lutar.

Göken.

Man skall räkna hur många gånger göken gal. Så många år får man leva, gå ogift, så många barn får man.

Ge pengar till kyrkan.

-Vid bröllop och begravningar brukades det åtminstone 1925 i Fagered, att de manliga gästerna gav pengar till kyrkans prydnad. Man brukade bestämma en viss summa, 50 öre eller 1 krona, och denna togs upp på en tallrik.

Pengar till kocken.

-På somliga orter tar man upp pengar på kalas och de användes till kocken.

Där ort ej anges avses byarna runt omkring Falkenberg, framför allt Alfshög och Vessige.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7716:4

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Falkenberg Berättat av: Hellman J:or
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen.

- I äldsta tid brukade de lägga julhalm på golvet i stugorna, men det har ^{dag} inte själv sett. Tomten troddes bo i laden eller under gårdens vårdträd, som därför inte fick huggas ned. Vid julen skulle man sätta ut ett fat gröt åt tomten.

Staffansritt.

Annandag jul redo karlarna från gård till gård i byarna häromkring och sjöng Staffansvisan. Staffan red främst på en vit häst. De redo i kapp mellan gårdarna, och på gårdarna blev de bjudna på supar. I Korndal i Vessige var där en dräng, som alltid fick vara Staffan, troligen för att han sjöng så bra, och han fick sedermera heta "Staffan" trots att han hade ett helt annat dopnamn.

Kyndelsmässo/Lilla Jul.

- Vid Kyndelsmässo firades "Lilla Jul". Hemma på Fors brukade vi gömma julgranen i trädgården och så ta in den till "lilla jul" igen. Vi fick då också några små julklappar.

Lutfisken

till jul lades alltid i blöt hemma hos oss på Anna-dagen.

_____ Där ort ej anges avses Alfshög och Vessige.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7716:5

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söken: Falkenberg Berättat av: Hellman J:or
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fastlagen. forts. från föregående blad.

Fastlagsmåndag hade vi alltid fastlagsbullar och varm mjölk till middag. På somliga ställen brukade de då också ha urvattnad salt sill som stående rätt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR 7716:6.

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
 ~~socken~~: Falkenberg Berättat av: Hellman J:or
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Björksaft.

Det skulle vara nyttigt att dricka björksaft 1:a maj. Likaså var det bra mot utslag att tvätta sig i björksaft.

Påsk.

Vid påsken strök man kors på dörrarna för att skydda sig mot häxorna. Man var också rädd för folk som sades kunna stämma blod och sätta sjukdom på folk och kreatur.

Tröskning.

Ett halvstop brännvin lades i logen när de började tröska. Det skulle folket ha när de tröskat färdigt.

Rökning/Vessleblåsta kreatur.

Man rökade kreaturen för att de inte skulle bli "vessleblåsta". Det hände ibland att kreatur hittades döda och uppsvällda utan att det syntes någon annan skada på dem. Man trodde då att de blivit vessleblåsta.

Där särskild ort ej anges avses Alfshög och Vessige.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7716:7

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: Falkenberg Berättat av: Hellman J:or
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Knutagubbar.

'-Tjugondag Knut kör julen ut, hette det. Ungdomen brukade då klä ut sig och gå omkring i gårdarna här omkring Falkenberg och sjunga. De brukade även göra stora halmdockor, som de drog kläder på. Dessa ställde de mot dörrarna, så att de föllo inåt på dem som öppnade. Det förekom t.ex. att vi fick mottaga sådana hemma på Fors. Knutagubben bars från gård till gård. I hans fickor brukade man ofta stoppa friarbrev till någon på gården. Man skrev ett s.k. p a s s och stoppade i hans fickor, och till slut kunde det bli många sådana pass. För att utforska varifrån Knutagubben var kommen sökte man bland kläderna i förhoppning att finna något plagg, som man kände igen. I S a n n a r p s mölla lade de Knutgubben i botten av maldalasset, så att den som körde skulle få Knutagubben med sig hem. I V e s s i g e b r o hade man en Knutagubbe med sig till mejeriet och lagade så, att den kom med någon av de andra hem. Så sent som år 1936 hade de satt en Knutagubbe på en av de små äarna ovanför bron vid Vessige.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7716 : 8.

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söcken: Falkenberg

Berättat av: Hellman J:or

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVTrettondagen.

-Min mor talade om, att hon och andra flickor då hon var i Bössgård 1876/ vid trettonhelgen skrevo följande vers på en papperslapp, som de lade under huvudkudden:

Jag beder Eder Heliga Konungar Tre

att I uti natt ville låta mig se

vems bord jag skall duka

vems säng jag skall breda

och med vem jag skall sluta mitt liv".

Nattens dröm skulle då uppenbara vem den tillkommande var. Min mor hade lärt denna vers av en jämnårig, Hilma von Bergen, på Bössgård.

Förr gick stjärngossar omkring med en stjärna avh papper och sjöng i gårdarna. De gick på julafton. Vid trettonde fanns en likadan sed. Det var de tre vise männen som gick trettonafton. Herodes och Judas med pungen var också med då.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7716:9

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Socken: Falkenberg

Berättat av: Hellman J:or

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVMidsommar. (Alfshög och Vessige).

På midsommarafton brukade flickorna förr binda en bukett av sju sorters blommor, som de plockat under tystnad. Se'n skulle de lägga denna bukett under huvudkudden innan de lade sig, och de fick inte säga ett ord till någon innan de somnade. Den som de under natten drömde om skulle bli deras brudgum. Man gick också ut midsommarafton och plockade lyckoblاد i klövern. Sedan skulle man sova på dessa. Det ansågs bringa lycka.

B r ö l l o p som höllös vid midsommartid voro särskilt högtidliga. Midsommarbrud var hågot för mer än vanlig brud.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7716:10.

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Socken: Falkenberg

Berättat av: Hellman J:or

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVMajstänger.

-I Alfshög hade man förr majstång på midsommarafton vid Bolatorp mitt emot Bola ö. De brukade ha en lång stång, virad med grönt, och omkring denna hängde kransar av löv, de översta mindre och de nedre i allt större format ju längre ned de sutto. Se fig. 1.

Detta berättade Nils Larsson i Vallby redan 1927.

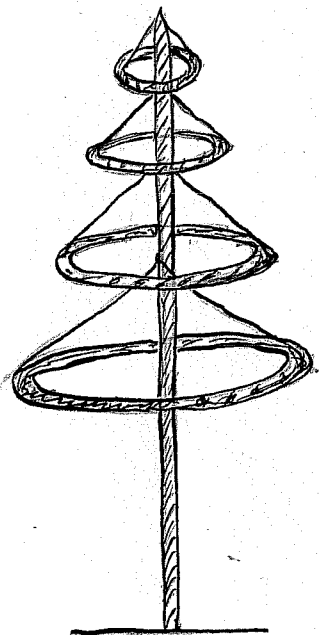

Fig. 1/Alfshög/.

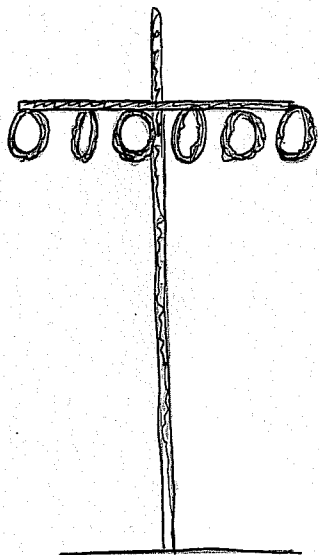

Fig. 2/Årstad/Heberg/

I Heberg hade man majstång som figur 2. En lång stång med tvärså i form av ett kors. På tvärså hängde sedan sex kransar, tre på vardera sidan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 7716 ://.

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Sacken: Falkenberg

Berättat av: Hellman J:or

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I Vessige hade man majstång av samma utseende som i Årstad-Heberg, alltså =fig.2. Majstången eller "majträdet" som man sade stod söder om prästgården, men sedan flyttades den till Fogdagård. Man dansade kring majstången på midsommardagen och en eller två påföljande söndagar. Eljest fanns ej dansbanor e.d. på den tiden. Dansen började vid 4-5-tiden på eftermiddagen och pågick till midnatt. Kyrkoherde Hagstedt och hans familj brukade komma ut och se på och satt då på stolar ute. I Alfshög fanns ingen majstång på den tiden. Man hörde endast talas om "Vessige majträd"/enl. Alfred Bengtsson f.i Kärreberg den 21/8 1854/.

I Falkenberg hade man majstång midsommarafton 1929 bl.a. på följande ställen: Vallarna vid Åtrastugan/fig.3/, Herting /fig.4/, Falkagård /fig.5/ och Skrea Strand/fig.6/.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7716 :12.

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Socken: Falkenberg

Berättat av:

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

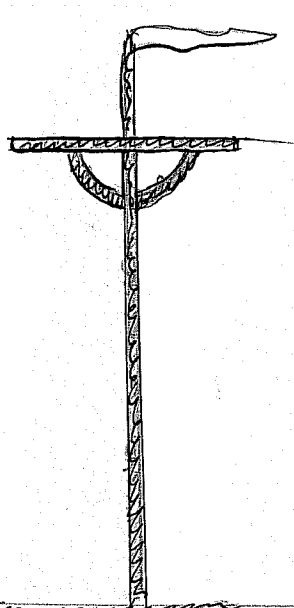

Fig. 3 klädd med björklöv och försedd med pioner/röda/ i kransen samt blågul vimpel i toppen.

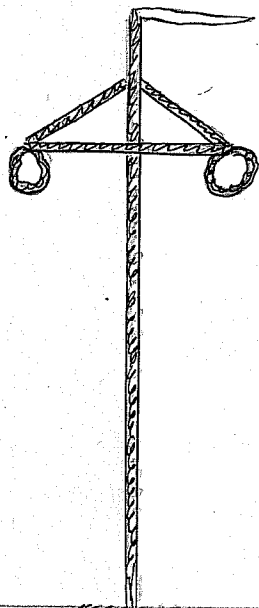

Fig. 4 klädd med björklöv. Kransen av prästkragar samt vimpel i toppen.

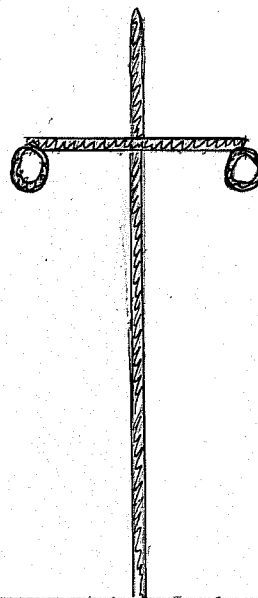

Fig. 5 klädd med eklöv. Olika slags blommor inflätade i stången o. kransarna. Olika färgade pappersremsor virade omkring stången. Ingen vimpel.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M 7716 : 13.

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Adress:

Socken: Falkenberg

Berättat av: Hellman J:or

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I Fureth brukade de också resa majstång av en typ såsom fig. 6 visar. I Katrineberg fanns 1929 majstång såsom figur 7 visar. I Fagered restes sommaren 1934 en stång som fig. 8 visar. Vid Strandstugan var 1937 en stång såsom fig. 9 visar och på Hallandsgården i Halmstad såg stången ut såsom fig. 10.

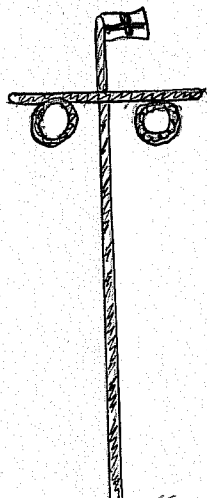

Fig. 6/Fureth/
Flagga i
toppen.

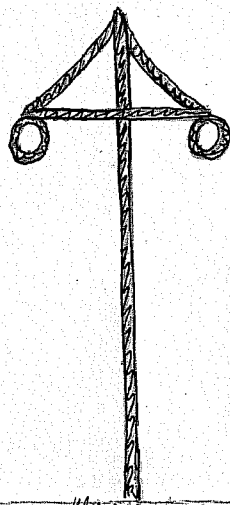

Fig. 7/Katrine-
berg 1929/.
Ingenting i toppen.

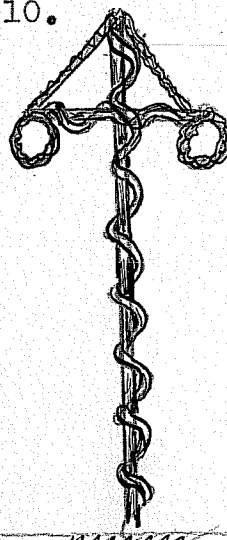

Fig. 8 Fagered 1934.
Märk den grova ran-
kan kring stång och
tvärså! Ingenting
i toppen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 7716:14.

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin

Härad: _____ Adress: _____

Socken: Falkenberg Berättat av: _____

Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

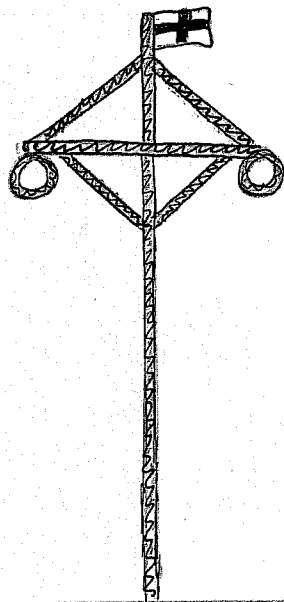

Fig. 9 Strandstugan, Falkenberg. Flagga i toppen. Tvärslån uppbäres av två stag uppåt och två stad neråt.

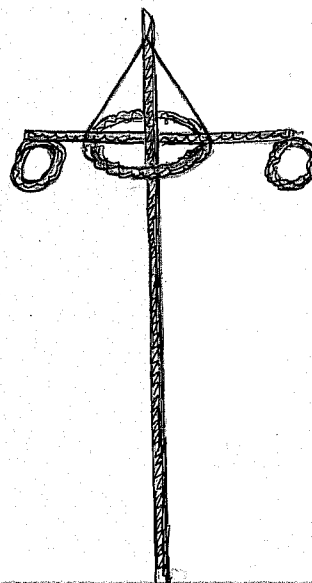

Fig. 10 Hallandsgården, Halmstad. Under tvärslån hänger en stor krans, fäst en bit ifrån toppen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7716:15

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Falkenberg Berättat av: Hellman J:or
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bröllop.

-Vid bröllop red två förridare före brudstassen. Bröllopet varade en veckas tid. Om brudparet vigdes hemma, hade man förridare, när de flyttade till det nya hemmet. Det hände ofta förr, att vännerna till brudparet skänkte var sin sidenlapp med sitt namn på. Sedan syddes dessa lappar ihop till ett täcke.

Barndop.

-Efter barndopet skulle barnet sova en stund i dopklänningen. Var det en pojke som skulle döpas, skulle stassen köra fort till och från kyrkan för att pojken skulle få goda anlag att köra. Man kunde, sade de gamla, se på stassens fart, om det var en pojke eller en flicka som skulle döpas. Bäraragummorna skulle vara stillsamma och sedliga. I synnerhet skulle de vara stillsamma när de höll fram barnet till dopet. Prosten Ahlberg, som kände till denna vidskepelse, ruskade dock på barnet, om bäraragumman höll allt för stilla och barnet skrek. Efter dopet skulle faddrarna sitta ned en stund i kyrkan och inte hasta ut. Bland faddrarna var det först ett gift par och sedan "fästefaddrar", d. v. s. ett fästefolk eller sådana som skulle ha varann. Det var bäst om man kunde få rika faddrar. Man hade också en udda fadder, den s. k. rumpefaddern. Om barnet var en flicka, skulle rumpefaddern vara en man och tvärtom. Ibland sattes öronringar, broscher och spännen i dopklänningen. Den som föddes med segerhuva, skulle det gå väl för. Man skulle vara rädd om segerhuvan, torka den och ta väl vara på den. Om den förstördes, blev det inte lycka.

Bröllop och Barndop berättat av Jenny i Dal, 1927

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No 7716:16.

Landskap: Halland Upptecknat av: Hellman J:Ör
Härad: Adress:
Socken: Falkenberg Berättat av: Jenny Johansson i Dal
Uppteckningsår: 1927 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brudgåvor.

-Strax före bröllopet brukade förr brud och brudgum köpa gåvor till varandra. Fästmannen plägade ge sin fästmö ett blommigt förkläde, handskar, psalmbok, luktedosa, skäkteträ, och fästmön gav fästmannen vanligen en s.k. lonål/av lod eftersom de såldes efter vikt. Hade hon råd, gav hon sin fästman en nål av guld, eljest av mässing. De voro gula, något större än en knappnål. Lonålen sattes i hatten. Bruden skulle också köpa tyg till brudgumsskjorta och sy den till sin brudgum. Detta var mycket tvångigt och skjortan fick ej tvättas. Bruden skulle sitta på ett l a k a n, då hon sydde brudgumsskjortan. Fästmannen skulle också ge gåva till fästmöns föräldrar och syskon och hon skulle ge till fästmannens anhöriga.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7716:17

Landskap: Halland

Upptecknat av: Hellman J:ör

Härad: Adress:

Socken: Falkenberg

Berättat av: Jenny Johansson

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVYstegillen.

-Förr fick prästerna mjölk, som ystades till ost. Denna sed försvann, men levde upp under krigsåren 1914-18, då det var ont om mjölk och mat. I Ljungby bars då mjölk till prästen. Likaså i Morup och Tvååker. Men sedan lades seden bort igen. Även barnmorskorna i Alfshög och Ljungby brukade få mjölk till yste. I Ljungby höll denna sed på så länge fru Pettersson var barnmorska. I Alfshög fick fru Södergren årligen på Augusta-dagen mjölk från somliga gårdar, t.o.m. en femtio liter. Man tävlade om att ge mest. När de kommo dit med mjölken, bjöd hon på kaffe och sedan gjorde hon ett kalas en tid efter. Fru Södergren fick så mycket ost, att hon både gav bort och sålde.

Skriv endast på denna sida!